

Kristijan Muck

Trojiška kronika

(Odlomek iz romana)

Šahrzád. Skrivnostno ime.

Perzijka. Vezirjeva hči. Pripovedovalka tisoč in ene zgodbe. Ki se, zlate in modre, vijejo druga v drugo. In jo rešujejo pred smrtjo.

Kot tvoje pravljice, Zora. Z njimi me rešuješ iz mraka. V moji leseni celici. Vanjo so me z zvijačo spravili trije hekerji. Zakaj, to mi še danes ni jasno. Pred tem sem v svoj računalnik poskusil pisati o mnogih vprašanjih, ki me vznemirjajo. Na primer o tem, da smo v resnici lahko drugačni, kot smo videti ali pa si to priznavamo sami.

Trije hekerji so se vmešavali v moje besedilo. Takole. Namesto “Gledal jo je zaljubljeno”, se je v računalniku pojavilo “Zdelal jo je naguljeno”. In tega ni bilo mogoče spremeniti. Še izbrisati ne. Hekerji so se najprej predstavili z imeni Lojz, Oskar, Gustl, potem pa so se začeli podpisovati kar s kratico L-O-G. Najprej je to bilo zanimivo, skoraj zabavno, vse pa se je temeljito spremenilo, ko so se na lepem dejansko pojavili in me ugrabili. Zgodaj zjutraj.

Moja žena Zora je še spala.

V tem zaporu, bajti, majhni baraki nad grapo, sem vzpostavil z njo skrivno zvezo. Ker ne vem, kakšne prisluškovalne, v dušo segajoče aparature ima trojka L-O-G, sem za prikrito komunikacijo z zunanjim svetom uporabil poleg sebe, ki sem – upam, da še – Luka, Zorinega brata Olega, ki že nekaj mesecev umira na nevrološkem oddelku Univerzitetnega kliničnega

centra v Ljubljani. Njegovih misli oziroma tega, kar se vrta in suka v Olegovi glavi in telesu, ne bodo mogli opredeliti. In še manj to, kar čuti moja dobra tetica Gizela, ki je že nekaj let mrtva in sem jo zato vključil v svoj skrivni komunikacijski sistem. Oba dobro poznam, saj sem o njiju slišal toliko zanimivega, da zgodb o njuni resničnosti ni ne konca ne kraja.

In če se tisti hekerski klovn, Lojz, Oskar in Gustl, podpisujejo z L-O-G, sem jaz na svojo roko ustanovil tajno združbo s kratico imen naše trojice, Gizela, Oleg, Luka, ki se glasi G.O.L., in jim s tem nastavljal zrcalno zanko.

*

Šahrzád.

To si ti, Zora.

Vrnila si se z neba nad Blatnim jezerom, kjer zdaj med oblaki poležavajo konji, beli od miru v sebi, dvigujejo glave in pogledujejo v daljave. Ta pravljica zdaj, naj bo, podobno kot tista pred leti, posvečena Olegu. Tvojemu bratu, Zora. Njegovi neutešeni želji po iskanju nečesa, za kar tudi odrasel ni vedel, kaj bi lahko bilo. Kar ga preganja kot roj čebel, ki je vdrl v njegovo razlomljeno dušo. Pripoveduj, Zora!

Vem, misliš si, komu naj govorim. Delavska baraka, nekdanje domovanje naše družine, moje matere Vere, brata Olega, vseh ostalih, sosedov, ki jih imam rada, vse se je izpraznilo. In tiste barake, tam, kjer se polja odprejo proti Savi, gotovo ni več. Vsako nedeljo sem v nji zbrala otroke iz okolice, vzela izposojeno knjižico, jo odprla na strani, kjer se je začela Cankarjeva zgodba o Kurentu. In jim na glas brala. O lepoti in bridkosti, o tem, kako je Kurent prodal dušo, da bi zanjo dobil gosli z veselimi melodijami. Ko je romal po domovini, pa je obupal in izza gore se je prikazal temačen velikan, ogromen, pošasten goslač.

Zdaj ni več nikogar. Le ti, Zora.

*

Zora, štirinajst let imaš.

“Jutri moram nadaljevati, moram se učiti, če hočem postati medicinska sestra. A ne bom. Nočem. Hočem biti to, kar je moja mama. Vera. Delavka v Plutalu. Vem, kako je tam. Pomagala sem vse poletje, da sem lahko prispevala k maminemu zaslužku. Izdelujejo zamaške, vseh vrst. Iz plute. Plutal. Všeč mi je ime tovarne. V nji bobni. Tekoči trak povzroča trušč, da se trese vsa dvorana. Polna strojev z zeleno obarvanimi, jeklenimi ročicami,

preklopi, kovinskimi škatlami, za katerimi se vrtijo verige s črnkastimi členki, okorna kladiva na oljno bleščečih se drogovih se dvigajo, spuščajo, tolčejo, zbijajo skup zamaške, bobnijo, da se delavke komaj slišijo med sabo in si večkrat pomagajo z zamahi rok. Zato pa je potem odmor. Ženske se zgrnejo na dvorišče, pijejo vročo, črno, neoslajeno kavo, prigriznejo skromen sendvič, klepetajo, opravljajo. Kričijo, ker so pred tem skoraj oglušele od bobnenja. Čudovito. Potem spet nazaj k strojem. Neznanski ritem, hrum, mogočna radost. Jaz, ki sem Zora, hočem početi to. Stati za strojem, imeti prijateljice, tovarišice, s katerimi si pripovedujemo zgodbe, ki so morda bolj resnične od tistih v knjigah. Postati hočem del močne, velike skupnosti. Hočem živeti. Biti.”

“Zora. Ne veš, da je trušč in ritem fabrike, v katerega hočeš, o katerem je stari Marx sanjal, da ga z razvojem proizvodnih sredstev ne bo več, ker se bo vse uravnavalo samo, človek pa bo resnično svobodno na razpolago sebi, svojim in družbi, Zora, ne razumeš, da je ta trušč pesem hvalnica. Kapitalu, Zora! Vem, da boš čez leta to razumela, zdaj pa te v tvojih komaj nekoliko odraslih letih, v sanjavih poskokih prhutajoče mladosti, osvaja varljivi hrušč, oda kapitalizmu. Tvoja svoboda, Zora, je dirigirano rjojenje, nadzorovani ples. Ki ne izhaja iz tvojega srca in dihov. Tvoj brat Oleg to čuti in je nesrečen. In ne ve, kateremu bratstvu bi pripadal. Delavskemu ali tistemu na vzhodu, kjer je doma njegova mati, ki je po drugi veliki moriji iz taborišča, v katerem je srečala tvojega očeta, prišla v te kraje.”

Moj tajni komunikacijski sistem deluje! Saj ti je to govorila Gizela, hči avstrijskega socialista, ki je doživel skoraj sto let, in dekliška prijateljica komunistke Herte Haas. Zora, poslušaj jo!

Ali pa v resnici to slišim jaz? Zapornik Luka. In nisem zaklenjen v kolibi zaradi prevratništva, ampak zato, ker slišim in razumem govorico tetice Gizele? Njenih šepetov od tam. Kjer je ni.

Me nazadnjaški klovn Lojz, Oskar in Gustl zato kaznujejo s to bajto?

Ali pa sem tu zato, ker večkrat slišim govoriti himničnega umetnika s priimkom Mrak o tramvaju, ki s hripavim cviljenjem zavija okrog ovinka blizu njegove hiše? Muzika razkosanih elektronov, satan, ki sta mu stopila na rep Kristus in Janez Evangelist iz njegove drame *Obločnica, ki se rojeva*.

So me komedijantski liberalneži z nazivom L-O-G zato zaprli? Ker verjamem v peklenske sile?

Ali pa me je moralistična trojka spravila v to leseno sobo zaradi kakšne povsem nedolžne zadeve, na primer, mojih spominov?

Kajti kako naj dvanajstletnik vzdrži dehtenje deklice, s katero štiriročno igra klavir, ne da bi jo poljubil, saj je v njem neznosen drget, ona pa, tako je

videti v njenih temno rjavih očeh, ne občuti dečkovih muk. In seveda se ne zgodi nič. Še hujši spomin bi bil primer, ko sem, tudi nekako takrat, v sobi, sredi katere je na glasbeni šoli stal klavir, namesto da bi vadil kaj, kar bi me privedlo do občutij božje navdihnjenega Bacha, pregledoval garje na svojih rokah, nogah in v mednožju? Bil je povojni čas in prisotnost takšnih živalic na človeškem telesu ni bila nič posebnega. A me je zalotila neka učiteljica, mislila je, da onaniram, in dobil sem klofuto.

Nisem že takrat zadostil roki nebeške previdnosti ter slepe pravičnosti in mi zdaj ne bi bilo treba tičati tu? V bajti, ki je kot pokrit lesen most postavljena nad neko grapo.

Morda pa bo ta čudna baraka zgnila, preden bi se je s pomočjo Zorinih pripovedk in svoje tajne komunikacijske trojice lahko rešil? Kot je razpadel časovni most med enaintridesetim majem 1988, ko sem bil pri knjižnem uredniku Antonu, kjer sem izvedel strašne vesti o človeku z vzdevkom Knez Kocelj, in današnjim dnem. Namesto da bi čas, zgone in nezgone, ki jih popisuje tisoč in ena pravljica v tej *Trojiški kroniki*, bile trojni most, ujet v znamenjih L-O-G in G.O.L. In bi ta spodbudila ljubezen. Svežino srca, ki razkrajaja gnilobo uma.

Pa vendar. Čas je.

*

Prenašam stole, ki jih potrebujejo na raznih krajih v beli Ljubljani, kjer se dogaja za fanta iz Krakovega veliko zanimivih, vznemirljivih stvari. V letu 1953 se odvija Prvi ljubljanski festival. Kulturna prireditev!

Mati Magda je vsa iz sebe. Kultura. Končno, po morečih letih vojne in časa po nji. Vsaj nekaj svetlobe v mraku večnih skrbi. Ker se ukvarjam z lutkami na podstrešju in rad berem, kar ji veliko pomeni, mi že nekaj časa dovoljuje, da se podim po mestu. Zdaj se potikam predvsem tam, kjer na različnih koncih mesta urejajo prostore za večerne prireditve. Organizatorji opazijo, da se okrog njih suka radovedni deček in nekaj njegovih vrstnikov. Najamejo nas za pomoč pri raznih manjših opravilih.

Potem ko smo trije ali štirje pobi namestili stole za gledalce, kot nam je bilo naročeno, grem na ozko dvorišče gostilne Pod skalco blizu Križank, novo nastajajočega stalnega prireditvenega prostora, kjer bo namesto nekdanjega vrta v samostanu viteškega reda križarjev gledališče na prostem. Pridobitev! Pridobitev je zame tudi to, da si z lastnim zaslužkom lahko kupim cockto, novo umetno, sijajno mehurčkasto pijačo v lepo oblikovani steklenički. Z mano sta še dva mladiča, nekaj klepetamo, jaz pa spoznam

pri sosednji mizi Stavbenika. Gospoda, ki živi v Trnovem, nosi črn klobuk in suknjo, hodi večkrat navzdol po cesti, ki se imenuje Graben, ker je tu nekoč bil obrambni jarek, ob zidu, ki meji na krakovske vrtove, mi, fantini pa smo se mu pred nekaj leti spakovali z dreves, ki se nizajo od vrha navzdol, ko nas je opozarjal, naj ne lomimo vej. Pri nas doma je bila kultura sveta stvar. Zato sem že takrat dobro vedel, da je Stavbenik sijajen umetnik. Tik pred vojno je zgradil Tromostovje. Čudo treh belih, kamnitih mostov čez reko Ljubljanico. Zdaj, v gostilni Pod skalco sem starejši kot takrat, ko smo gospodu Stavbeniku povzročali preglavice, mi je pa nerodno, čeprav vem, da si ni zapomnil, kdo so bili tisti lumpje, ki so se kot opice pačili po, tako rekoč, njegovih drevesih. Ob gospodu Stavbeniku sedi še nekdo. Tudi tega spoznam, saj sta me oče in mati že nekajkrat peljala v gledališče. To je igralec Stanislav Kurent. Zanj vedo vsi, ki kaj dajo nase. Moža sedita vsak s svojim kozarcem ob steklenici črnega vina. Pogovarjam se s svojima dvanajstletnima vrstnikoma, vendar predvsem prisluškujem, o čem govorita možakarja pri sosednji mizi na ozkem dvorišču gostilne Pod skalco.

Če bi danes obnovil njun dialog, bi se glasil takole.

Stavbenik molči.

Kurent molči.

Stavbenik molči.

Kurent nagne kozarec vina, pije.

Stavbenik molči.

Kurent: "Mhm. Mha."

Stavbenik: "Mha. Ja."

Kurent: "Hodil sem, pa nisem odšel."

Stavbenik: "Ja." Dvigne kozarec, gleda vino, odloži kozarec.

Kurent: "In prav je tako. Trikrat sem šel, od gostilne do gostilne, do zadnje pred bodečo žico, kjer naj bi dobil zvezo s partizani. In ko sem tretjič skoraj šel čez, sem nekega neznanca v gostilni slišal praviti zgodbo."

Kurent se dotakne svojega kozarca, vrti ga v rokah, zre v rdečino vina: "Bili so trije bratje in oče. Kmetovali so. Vse lepo in prav."

Oblizne rob kozarca, srkne nekaj kapljic: "Prišla je vojna. Okupacija. Najstarejši je ostal z betežnim očetom na kmetiji in sodeloval z odporniki. Ostala dva sta se znašla vsak na svoji strani. Srednji pri rdečih, tam so ga zaradi junaštev in siceršnje zagretosti sprejeli med komuniste, najmlajši, prav tako vročekrven mladeč, je šel k domobrancem."

Kurent izpije do konca in si natoči nov kozarec: "Vojna je žalostna stvar. Zgodijo se takšne reči, da zanje ni besed."

Kurent nagne kozarec, ga odstavi, govori: "Partizane, pri katerih je bil srednji brat, je izdal neki otrok, kurir, ki so ga ujeli. Ujeli domobranci, premlatili ter izvedeli od njega, da je zgoraj, pri vasi, pozabil sem ime, četa partizanov, izmučena od pohodov skozi sneg. V domobranski enoti, ki je potem sodelovala pri obkoljevanju in napadu na partizane, je bil najmlajši od bratov, med partizani pa, tako se zgodi, srednji brat. Nista vedela drug za drugega. Domobranski napad je uspel, v boju je padla večina partizanov. Tri od njih so domobranci ujeli, ušel pa je partizan, eden od obeh bratov, ki sta bila v spopadu vsak na svoji strani. Njegova četa je nekaj tednov prej domobrancem prizadela precej izgub, pri čemer za ujetnike, tudi za mladoletne, ki so se branili v zavetju utrjene cerkve, ni bilo usmiljenja in so jih na mestu postrelili. Zato je najmlajši brat ves čas samo čakal, kdaj bi se lahko maščeval. Zdaj se je prijavil, da bo sam obračunal s tremi ujetimi partizani. Dovolili so mu, menda za nagrado, ker je bil najbolj pogumen. Postrelil jih je in z bajonetom mrtvim v čela izrezal peterokrako zvezdo. Bil je ponosen na svoje dejanje in je o tem pripovedoval, kadar in kjer je le mogel. In seveda se je to razvedelo tudi med partizani."

Kurent na kratko srkne: "Ko je sneg skopnel, je spet prišlo do spopada med enimi in drugimi, in sreča se je obrnila, domobranci so bili poraženi. Primerilo se je, da je tokrat v neki vrtači srednji brat sam zajel svojega mlajšega brata, domobranca. Bilo je to v bližini domačije, kjer sta še vedno živela betežni oče in najstarejši sin. Srednji je odvedel najmlajšega k očetu in najstarejšemu bratu, da bi mu za tisto, kar je storil z ubitimi partizani, ko jim je v čela izrezal zvezdo, skupaj sodili. Kakor bodo odločili vsi trije, oče, on sam in najstarejši brat, tako bodi z najmlajšim, ali ga ustrelijo ali ga na silo mobilizirajo med partizane. In kaj se je zgodilo? Betežni oče in najstarejši sin sta sodila, odločila sta, prav tako srednji brat, da ga ustrelijo. Ker je oskrnil mrtve, odrešene svojih človeških dejanj. Odvedli so ga v senik. In. To je vse."

Kurent je izpil, nalije si nov kozarec, izprazni ga na dušek, pogoltne solze: "Pili smo v tisti gostilni šmarnico, tik preden naj bi šel k partizanom čez žico, zato ne vem, kaj je bilo zatem z mano. K sebi sem prišel šele čez kak dan, tu, v Ljubljani, za tole mizo."

Stavbenik gleda svoj polni kozarec, ne posluša Kurenta, ker razmišlja o zvezi med muziko in arhitekturo. V svojih načrtih poskuša vselej zajeti razmerja, kakršna po njegovem obstajajo v svetu, ne da bi zanje vedeli. Ne zavedamo se, da bi brez števil ne bilo ničesar. Da ni slučajno troedini Bog, Oče, Sin in Sveti duh, enota, ki vsebuje vse drugo in je zato vse z vsem v neslišnem razgovoru. V tonih, v kompoziciji, ki je z razmerji števil, ta

bivajo v vsem, uravnana organskost in harmonija sveta. Kar koli nariše v svojih načrtih, vse je povezano s težnjo po tem, da bi iz tistega, kar bodo po njegovih zamislih izdelali njegovi sodelavci, gradbeniki, rokodelci, tesarji in kamnoseki, sijala muzika. Skrita v vseh nas. Vojna? Ne potrebujemo zgodb o nji. Pač pa zavedanje o tistem utripanju veselja, vsega, kar je v njem in onkraj njega. No, tisto lahko le slutimo. A prav to omogoča umetnost, ko vztrajno išče muziko, v kateri se tihota števil pretaplja v prostor, ki se giblje, ne da bi se ljudje tega zavedali. Čeprav gradi obrise, ki so v skladu s človeško dušo. Tudi če tega ne zmoremo občutiti, se bo takšen neverjetno lep arhitekturni prostor zgodil v nas in vse bo zajela vesoljna harmonija. Tromostovje, trije loki, razpirajo se in so obenem spoj v belini, mehko razčlenjeni s stebrički v ograjah, z oboki nad zeleno Ljubljano, tromostovje, most v umevanje, ki ga v tosvetni pojavnosti nismo sposobni do konca dojeti. Trije mostovi in on sam, njegova vera in tovariši kamnoseki, spretnost rok in umevanje kamnite materije! To je resnično vojskovanje. Viteštvo duha. Ko se bodo moje stavbe, cerkve, kapele s križem, spomeniki, zadnje čase s pogansko peterokrako zvezdo, zaradi harmonije med razmerji v njih zganile, se nevidno pomaknile v čarobni ples materije, bo ves svet pravljičica.

Stavbenik: "Ja. Res. Neverjetno." Srkne iz kozarca. Vstane, gre.

Je to sploh bil dialog?

Bil je. Krhek most, zgrajen v razgovoru med Kurentom in Stavbenikom.

Pet let po njunem razgovoru, leta 1958 sem postal kurir tudi jaz!

Kurir v tistih, Stavbenikovih Križankah. V Viteški dvorani. Napredoval sem, ne prenašam več stolov, zdaj sem inspicient, električar, kurir gledališča, ki je nekaj let prej nastalo kot eksperiment, kot prizorišče sredi gledalcev, prizorišče, na katerem nastopi celo znameniti igravec Stanislav Kurent.

In se nekoč v njem pojavi znameniti učenjak, doktor Faust. Gre sicer za predstavo. Marsikaj si predstavljamo, pa ne vemo, ali je tisto svet izven nas ali v nas samih. Da je to vprašanje postalo bolj vznemirljivo, je pripomoglo tudi to, da se je v Frankfurtu na reki Majni osemindvajsetega avgusta 1749 rodil pisatelj, veleum s predirno plašnimi očmi, Johann Wolfgang von Goethe. Prebral je neko staro zgodbo, dramo o doktorju Faustu, ki se je zavezal, da bo svojo dušo prepustil peklenskim silam vražjega Mefista, če mu ta preda znanje in vednost o vsem na svetu, o vsem možnem nad njim in pod njim. S tem, da v silni dramski pesnitvi Johanna Wolfganga doktor Faust v hlepenju po vesoljni vednosti zavrže svojo ljubezen, dekle Marjetico, ki umori njunega otroka ter naredi samomor, pa je ustvaril vprašanje o peklu, vicah in nebesih, ki niso nekakšne pretresljivo mogočne pokrajine ali votline, ampak so resnični svetovi v nas samih, v ljudeh.

Pozna noč je, ko Stanislav Kurent po predstavi Faust sedi za garderobno mizico, se gleda v kvadratno zrcalo, ki ga osvetljuje ena sama žarnica, drži v roki kos vate in z utrujenimi potezami briše šminko z obraza. Mrmra sam pri sebi. Nezadovoljen je. Jaz, na pol še otrok, a nekoliko že mladenič, sem pravkar pospravil rekvizite v veliko skrinjo, premaknil bom veliko ročico na tabli z električnimi varovalkami in s tem, šklomf, ugasnil reflektorje v Viteški dvorani.

“Hej, kurir,” se oglasi Stanislav Kurent. “Stopi dol, Pod skalco. Tu imaš denar. Prinesi liter rdečega. Drobiž obdrži.”

Stečem. Po kamnitih stopnicah dol, bumf, zaloputnem vhodna vrata, pri šanku sem, hop, kelnarca nataka iz velike dvolitrške steklenice v vrček, hop, naglo spet gor.

“Fejst fant si. Hvala.” Stanislav Kurent si natoči v prazno kavno skodelico. “Tamle je še ena.” Pokaže na sosednjo garderobno poličko. Aha, to pomeni, da lahko pijem tudi jaz.

Pomiga mi s prstom.

Vzamem stol, pomaknem se k njemu. Veliko, znojno, skoraj plešasto, nekoliko osivelo glavo nagne k meni in se zazre vame. S široko dlanjo se dotakne moje rame. “Ta Faust. Ni mi všeč. Nekaj drugega je, kar me veliko bolj vznemirja. Kurir. Šel boš na pot. Zaupno je. Kar ti bom povedal, ni za vsakogar.” Nazdravi, dolgo molči. Nazadnje me pogleda strmo izpod oči, da se mu čelo naguba. Vzdihne. Nagne se k mojemu ušesu in začne šepetati.

*

Sem dandanes, zdaj, v tej leseni celici, ki lebdi nad grapo, jaz kurir med temi, kako naj jih imenujem, onstranskimi področji, ki tičijo v mesu in kosteh? Sem prav zato, vsemu navkljub, lahko resnični jaz? In sem zato tudi zaprt? Ker sem hujši grešnik, kot je bil doktor Faust? Ker hočem izvedeti več kot on? Od kod namreč zlo?

Kajti nekoč sem se, odrasel, izognil vprašanju, ali naj bom ali ne za to, da nekdo postane izpraskanec. Iz telesa neke žene. Kot da naj bi bil jaz sam faustovski mojster s pravico, da se zaradi svoje strastne zaljubljenosti v poetično znanost izognem odgovoru na usodno vprašanje. Izognem odgovoru, ki bi terjal absolutno ljubezen, ne glede na posledice. Ker jo zahteva strogost obstoja? Nepredvidljivi Bog? Sem se izmaknil zato, da bi moj uporni jaz lahko zasledoval števila, ki so kot neslišni zven skrita v sferah umetnosti? Ki naj bi bila sicer nedosegljivi ideal. Razen če bi svojo

dušo prodal Mefistu in postal bojkotiranec, izpostavljen, gol, na samotnem otoku. Da bi dokazal. Da sem Luka? Katerega se trupla, ki jih pušča za seboj, ne tičejo. Saj jih nikoli ni srečal ali videl.

*

Na mostu sem, ki sta ga zgradila Kurent in Stavbenik. Da bi mi faustovsko uspelo priti do Mefista. Zgrajen je iz neslišnih zvokov. Iz akorda treh neznanih števil.

Spodaj se prikaže zaris, načrt, zemljevid. *Zemljevid slovenske dežele in pokrajin*. Izdan leta 1853, izrisal ga je Peter Kozler. Zedinjena Slovenija. Marčna revolucija iz leta 1848. Prvič so se uveljavile zahteve po deželi, ki naj bi ji vladal. Kdo?

Stavbenikova meditacija? Ali Kurentova pripoved? Ali človek z vzdevkom Knez Kocelj?

Pod mostom potujeta proti Frankfurtu na Majni vlak in ob njem po cesti kamion. Pogovarjata se.

Vlak: V meni sedi človek, ahaha.

Kamion: V meni, prprhrp, sedi kurir.

Vlak: Peljeva se na proslavo.

Kamion: Ker smo leta 1849 dobili Frankfurtsko ustavo?

Vlak: Ne. Leta 1871 Frankfurtski mir.

Kamion: Parlament in pruskega cesarja glas.

Vlak: Za nacizem je še pol stoletja čas.

Kamion: Prprhrp. Tu-tu.

Vlak: Ahaha. Ahaha. Tam-tam. Tam-tam.

Vidim, slišim, da so se mi popolnoma pomešali časi. Smo desetletja in desetletja nazaj ali smo zdaj ali smo v prihodnosti? Se kar naprej dogaja isto?

Od severa trop konj, od juga se bliža roj čebel.

Roj: Vojna.

Trop: Železničarska beda v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev leta 1920.

Roj: Galicijska fronta leta 1914.

Trop: Stavka v Ljubljani leta 1920.

Roj: Soška fronta leta 1915.

Trop: Protestni shod stavkajočih 15. aprila 1920.

Roj: Slovenska trobojnica na hiši v Ljubljani in zahteva po samostojnosti leta 1848.

Trop: Prisilna mobilizacija železničarjev 24. aprila 1920.

Roj: Upor 17. slovenskega pešpolka 16. maja 1918 v Judenburgu.

Trop: Orožniki streljajo na stavkajoče leta 1920. Mrtvi.

*

Glava me boli.

*

V Frankfurtu na Majni sem. In sprašujem Mefista.

“Mož z imenom Kurent, komedijant je, jaz sem njegov kurir, si je v beli Ljubljani dal na glavo črno častniško kapo z mrtvaško glavo na sprednji strani. In nadel si je črno uniformo z oznakami SS. Našel ju je v gledališki garderobi. In gledal se je v ogledalo. In je zavzdihnil. In se je gledal. In si mislil. Da je od takrat, ko so izginili resnični esesovci minilo že nekaj let. In da je to, v kar je oblečen, zgolj kostum. Gledališče. A zakaj zaradi te obleke čuti v sebi čudno, strašljivo moč? Moč uničevanja. In prosil me je, naj grem k tebi, Mefisto, v Frankfurt na Majni. In vprašam naj te, kaj je tisto, kar v njem povzroča zlo, saj ta črna uniforma, to skupaj sešito blago, in črno, zlovesče oblikovano oficirsko pokrivalo, ne moreta biti vzrok zanj.”

Mefisto si vzame čas. In me gleda. Z ognjenim žarom v očeh. In mi odgovarja. Kdo bi verjel. Da mi odgovarja in reče. Da že od nekdaj ve, zakaj bom in sem zdaj v resnici tu. Ker me je poslal Kurent, ki ga je strah zla v sebi, in ki bi rad vedel, kako je mogoče, da je v njem zlo. O tem, zakaj obstaja zlo, o tem Mefisto ne ve nič. Pravi, da je njegova moč v tem, da je on sam zlo in da vlada vesoljnemu zlu. Zakaj zlo nastaja, o tem ne more reči nič določenega. Vrača se, zlo, vselej znova. Kako je s tem v posameznem človeku, to mora vsakdo dognati sam. In me gleda, Mefisto. Bo hotel tudi mojo dušo? Saj vendar ve, da sem zgolj kurir, tekač.

Še bolj zažarijo njegove oči: “Glej, mladič, glej, da mi ne uideš. Raje se zanesi name. Zlu nihče ne uide. Če pa boš spoznal svoje zlo in si ga priznal, te čaka tisto posebno gorje. Nebesa. In če greš ter poveš tistemu, ki te je poslal, kar sem ti razkril jaz, da je namreč zlo odvisno od vsakega posameznika, te čaka manjše gorje, a še vedno veliko húdo. Vice. Teci zdaj, nesrečnik, izgini mi izpred oči! Sicer potegnem iz svojih nedrij vražje gosli in krenem z njimi čez hribe in doline.”

Vračam se, prhrp, brtrum, tu-dum, tu-dum, junij, marec, december, bliskovito hrešči in poje pod mano *Zemljovid slovenske dežele in pokrajin*,

vrnem se v Viteško dvorano. Stanislav Kurent stoji na sredi, vzdihuje, polglasno preklinja. Gleda me, pokaže na desno nogo: "Tristo hudičev, že spet. Samo vstal sem. Pa je počila. Kost. Že drugič v treh letih."

Tako se je zgodilo. In naj me pes ugrizne, in naj mi odpadeta obe roki, in naj me, bojkotiranca, ki s takšno ali drugačno vzmetjo praska ljudi iz teles, posili Antigona in zadavi Ojdip, šavsne Sfinga in pogoltne s kostmi vred, če vse to ni bilo res.

Postal sem nevidni prah, ki se ob goslanju tre iz zlodjevih strun, bel dim, ki se iz črnega pekla kadi v sanjske vice. Svoje kurirske poizvedbe sem predajal nebnemu komedijantstvu. Da bi razkril Kurentu, in vsem ljudem na Zemlji, kar sem izvedel od Mefista.

Luka sem!

Lojz, Gustl in Lojz me zajebavajo, da je joj.

Kajti Gizele ni. Rojena v beli Ljubljani in od upokojitve naprej v beli Ljubljani. Ob nepravem času pa je živela drugje, v Zagrebu, in ne v Sloveniji. Zato je bila 26. februarja 1992 izbrisana iz registra prebivalcev osamosvojenе države.

Zora, pripovedovalka zgodb, moja žena, Olegova sestra, je uredila, da je bil izbris preklican.

Kljub temu Gizele ni. Nikjer. Morda niti pepel, ki se stresa iz žare nekje pod zemljo, v resnici ni ona.

A Gizela sliši svoje in Zorine in Olegove pravljice. V njih zaznava to, česar mi, živi, ne zmoremo. Gizela občuti v pravljicah glavnik, s katerim so česali sneg njenih las, takrat ko že ničesar več ni vedela o sebi. A je kakega pol leta pred tem, držal sem jo pod pazduho, še marširala po avli doma za starejše občane in si v taktu popevala: "*Jedan, dva, jedan, dva, omladina Titova.*" Šla sva na vrt. Ustavila sva se pred cvetočo magnolijo: "Vidiš, kako je lepa. Jaz sem jo zasadila." Tetica, ljuba. Takrat si bila v domu šele dve leti.

Oleg. Obrnil je glavo, ki je ves čas z napol zaprtimi očmi zazrta predse in obrnjena nekoliko navzgor. Za hip me je pogledal s svoje bolniške postelje.

Postelja je v kotu moje barake. Rahlo se ziblje. Sem, tja.